

Jak jsem znala Edu Lotka

Helena Flidrová

Snad každý, kdo ztratil blízkého člověka, kolegu nebo přítele, s nímž nebyl v každodenním styku, si nejprve vybavuje, kdy se s ním viděl naposledy, o čem spolu hovořili atp., teprve pak postupně přicházejí vzpomínky na další společné zážitky. Já jsem se rozhodla v tomto příspěvku přiblížit některé momenty mých odborných i přátelských kontaktů s Edou Lotkem od jejich počátku.

Edu Lotka jsem blíže poznala v září r. 1971 na mezinárodním syntaktickém sympoziu pořádaném na FF UJEP v Brně na téma „Modální výstavba výpovědi v slovanských jazycích“. Z olomoucké filozofické fakulty tam tehdy s referáty jeli bohemisté J. Bartošek a E. Lotko a rusisté R. Zimek a já (ještě jako H. Svobodová). Vystoupení E. Lotka mě již tenkrát upoutalo přesným a logickým myšlením. Ve svém diskusním příspěvku „Kondenzáty modálních konstrukcí“¹ pregnantně vyjádřil, že ze studia větné modality nelze vyloučit ani adjektiva na *-(i)telný*, vyjadřující možnost/nemožnost nějaké činnosti nebo schopnost/neschopnost dosáhnout určitého cíle. Lze je totiž považovat za syntaktické kondenzáty slovesných vazeb modálních. Např. větu *Žil v nesnesitelných podmínkách* lze chápat jako výsledek transformace vět *Žil v podmínkách, které se nedají snést / které nelze snést / které není možno snést*. Zdůraznil přitom, že četnost syntaktických kondenzátů vzrůstá při zvyšující se intelektualizaci jazyka, proto zkoumaná adjektiva patří k typickým prostředkům spisovného jazyka. Současně upozornil, že frekvence těchto adjektiv v záporné podobě mnohdy výrazně převyšuje jejich frekvenci v kladu, což souvisí s jejich modálním charakterem. V závěru pak konstatoval, že „na pozadí toho, co možné je, zdůrazňujeme především to, co možné není. Vyjadřujeme se tedy příznakově.“² Zde již byl počátek jeho pozdějšího odborného zájmu jak o lexikální negaci v současné češtině, tak také o negaci větnou i členskou v polštině i češtině z hlediska typologického.

Vždy jsem si vysoce vážila jeho cenných prací, a proto mi bylo ctí, když mi po několika letech nabídl spolupráci na článku „O některých aspektech typologického zkoumání slovanských jazyků“,³ spoluautorkou byla ještě H. Bauerová.

Eda Lotko mi však byl také spolehlivým přítelem. Mohla jsem s ním nejen sdílet jeho rodinné radosti i starosti, ještě ze studií znám totiž i jeho ženu Janu,

¹ *Otázky slovanské syntaxe III*. Brno: UJEP, 1973, s. 383–384.

² O. c., s. 384.

³ *Slavica Slovaca*. 1977, roč. 12, č. 1, s. 3–7.

ale také se s ním o čemkoliv pobavit, postěžovat si atp., ale hlavně jsem se na něj mohla kdykoliv obrátit o radu nebo o pomoc. Např. když jsem měla být poprvé předsedkyní habilitační komise, šla jsem nejdříve na radu k Edovi, který jako zkušený předseda mnoha habilitačních komisí úspěšně přispěl k vědecko-pedagogické hodnosti docenta pracovníků nejen naší fakulty, ale i odjinud. Přitom pokaždé přistupoval k této funkci se stejnou zodpovědností a jemu vlastní pečlivostí a při představování uchazečů vědecké radě nechával vyniknout i své řečnické umění. Několikrát jsem byla členkou habilitační komise pod jeho vedením a ráda vzpomínám rovněž na příjemná posezení po úspěšném habilitačním řízení. Eda se rád bavil a měl smysl pro humor, i když tak třeba navenek nepůsobil.

Spolu jsme se také před dvěma lety rozhodli, že přijmeme nabídku a staneme se členy sdružení profesorů FF UP Societas cognitorum. Na jeho akce v restauraci Arigone jsme chodili rádi a vždy seděli vedle sebe. Naposledy to bylo v podvečer 4. května loňského roku při setkání s panem děkanem, kdy se diskutovalo o připravovaných emeritních profesurách na filozofické fakultě. Eda si velmi přál moci dále aktivně působit na fakultě s právy emeritního profesora. Odcházel jsme odtamtud společně, doprovázel mě k muzeu na tramvaj, dobře jsme se bavili, smáli se. Rozloučili jsme se, aniž jsme tušili, že se vidíme naposledy. A takto zůstane zapsán v mých vzpomínkách. Byl vzácným příkladem vědce, vysokoškolského pedagoga a dobrého člověka. Škoda, že mu nebylo dopřáno, aby ještě déle stál na předním místě v slovanské jazykovědě.

prof. PhDr. Helena Flídrová, CSc.
Katedra slavistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého
Křížkovského 10
77180 Olomouc
helena.flidrova@upol.cz